Бары дойдулар пролетариидара, хомбопук!

САҢА ОЛОХ

ХАҺЫЛАТ
1931 СЫЛ АЛТЫНЬЫ
15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

ССКП ЧУРАПЧЫТААҔЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААҔЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 146 (6751). | 1938 сыл Ахсынньы 6 күнэ. ОПТУОРУННЬУК | Сыаната 3 харчы.

ПОЛИТ-ҮЛЭҺИТТЭР

Журналист бэлиэтээһиннэрэ

Политическай үлэ... Партия идеяларын маасса бүттүүнүн толкуйунан, итэҕэлинэн, суол ыйдарар эриэйитинэн оҥоруу—большевизм уоттаах-көлөһүнэх үгэһэ. Политическай үлэ диэн тыл биһиги сөбүлүүгэр улуу революция дирбиэндарбаан күнэҕин, ленинскай гвардия представителлэрин, элеллэрбүн утуйарга хоромоо сылдьыбыт комиссардар, политическай үлэһиттэр сырдык образтарын кытта ыкса ситимнээх. Чуолаан, коммунистар маасса ортотугар политическай үлэлэрин кытта сибээстээхтэр Улуу Октябрьскай революциттан 1045 сыл саҥынаан калбит Улуу Кыайыыга диэри барыта ситиһиилэрбит, бастаҥы пятилеткалары тэрийиттэн саҕалаан космос куйаарчыгар көтүөхпүтүгэр диэри ыйбыт кирбиилэрбит.

Норуот политическай үлэһиттэргэ тапталлаах, ытыктабыллаах дириҥ, күүстээх этэ. «Уон алтабаһаттабан сылгаҕар көҥүл дьоҥоосо-соҕотоҕоах Дьокуускай үлэһиттэрэ маҥнай бүгүҥҥэ диэри сэҥээрэн истэр Максим Аммосович көрбүт киһи диэн этэ».—диэн суруйбута бэйэтин ахтыытыгар сахаҕа биллэр суруйааччыта Н. Заболоцкай. Ити сорохтор кэлин этэ бастыҥ балаҥа буоһаталаһыы үгүс ахтыыктар баһаалыстарыгар, көҥүлүн бэлэхтээтэхтэриттэн, көҥүлүн бэлэхтээтэхтэриттэн, ростер дьоһуннарыттан, хаҥас таланан өтө көрөр дьоҕуттаахтан бырааһынаҕа сол. 1907 сылааҕыта М. К. Аммосов «Сахаҕа и горе в железнодорожной проблеме Якутии» диэн үлэ хас сомоҕоһоҕунан Сахаҕа диэки көрүүтүн хаһаайыстыбатын улахыта тутуу суолтатын проблематыгы бэйэлэрэ олоҕурбуохтаахтыы бэлэтэлэ туран, инженнэр республикаҕа тимир суоту тэрэн хаһаан да наадалаахтыын ыйбыта. Ити 60 сыл иҥэтэ сылгыһалыта диэбиккэ, дэлэ готоонтэлыта. Бөкөкөт-Томмот-Якутскай тимир суоту тутуутун быһаарар күннэргэ, суруллубут курдук.

... Партийнай үлэһит, кыра дуу, улахан дуу тэриллэн, кыһыы дуу, көҥ дуу сиргэ ыытыллыбытын тутуутун суох, маасса сэбүн-саналаах быһыылыы-көҥүллүүр, кутун-сүрүн тутар буолуохтаах.

Бүгүн бэлиитэлэстэр эйбэн эрэллээх үрдэтэлэн салаалаһыы партийнай сэбүдэлэ ыытыллыбыт быһыылаах быһыы оҥоруо уһулуччу күүстэх, төлө ыытыллыбыт хомуйуу-ыытыллыбыт эрэллээх. Общество наадыйыыларыттан уонна инициативаларыттан сайдыы тутуу үлэлэрбүт улуус салайаа аппарат сөҕөөбүө сууталлыбат күүһүнэн салайыы толоруллар, общественнай демократизмтаныыларын, араас бэлиитэлэ маҥнаҕы хаһаайыстыбачаай үлэһиттэрэн эмиэ дириҥ политическай хабаатыматаах буолуулуу этэйэх. Атын субэлэтиилэр төлөөрүллүбэт материальнай ситуутун сөбө да уонна хаачыллыыларга, бэлэмнэммит быһаарыылар сатыыга ыһыллан хаалыахтаахтара чуолкай.

Бэйэни сорох политическай үлэһиттэр батыгэр үөһэ ахтыллыбыт хаачыстыбадаах тиийбэттэрэ дии саныыбын. Ол биһиэхэ кинилэри сита-хото бэлэмнээбэккэ эрэ норуоту кытта үлэҕэ туруоруу буолар. Бэйэ комсомольскай пленуму ойдүүбүн. Онно райкомол иккис секретарын быыбардааһын буолбута. ССКП райкомун представителэ бэлэмнээммит бырайыагы аппитигэр райкомол биир чилиэнэ: «Комсомольскай үлэҕэ букатыҥ үлэлээбэтэх киһини тоҕо туруоҕабыт? Атын киһи суох дуо?»—диэн ыйыппыт, бэрт тоҥуйдук: «Оччоҕо эн утаҕаһын дуо?»—диэн айахха анныыбытта ра. Райкомол чилиэнин дьиҥнээһиттэ орун ааҕыҥ олох бэйэтэ көрдөрбүтэ: саҥа тылыллыбыт секретарь бэрт сотору ССКП чилиэнигэр таҥас да туола илигинэ, түс хаачыстыбата мэлтэһиннэн, үлэтиттэн ууратыллыбыта. Кинкурдук политическай үлэҕэ түбэһиэ аныммыт дьон маассаны көҥүлүүтэ-түмүөхтээбэр төттөрү түһэрэллэрэ улаханнан.

Дьон туохха дьоҕурдаахын үөрэппэккэ билбэкпэ эрэ үлэҕэ анаабын производственнай кыаһыгыырын сэргэ бу киһи туһайгар кыһата суох моральнай охсуу оҥоруон. Тыа хаһаайыстыбатын иккиоскуола икки ардыгар мээчик буолбут Д. Кочников, профкомнаан барбыт үлэхан критикаҕа түбэспит А. Д. Дьячковскай, бэрт таһаарыылаахтык зоотехнигы сыһыарыы эмиэ профком председателэ буолаҕа барач табыллыбатах П. И. Иннокентьев уо. д. а., хара дьыллан идэларинэн үлэлээбиттэрэ буоллар, аҕаа-сиэ ылбат буолуо этилэр. Ого музыкалнай, үлэһиттэрэ, ыллыы, о. д. а. дьоҥҥо аҕыйахта бэйэни бэлэх көһөчабыт эрдэттэн үлэлэһэбит. Оттон кэлэҕэскэ партийнай үлэһиттэр дьыалаларыгар тиэрэ эрэ бэтэрооттобутуун уурбаппыт, кинилэри кытта осмотаҕаһы сыллартан үлэлэһинэ ыҥыллыбат.

Маассаны кытта үлэлээччи, бастатан туран, үлэ коллективын өскуоланы ааҕыт, кини итэҕэлин ыһыыт буолуохтаах, бинир билгүччүлээх көрдөбүл быһыытынан туруоруллуоҕа, коллектив бу туһунан сыаналыыла үчуоттаныан сөп этэ.

Аҕаҕы күҥүн буолбут отчуоттуун быыбардыыр партийнай мунньахха сылдьыбытым. Онно партийнай секретарь этэҥҥэ коммунистар сүрүн көрдөбүллэрин саҥаттыы-саҥаттыы ыйыталастылар. Ким ааҕыллыбыт секретарь производственнай үлэлэрэ, онуу билэр буолуохтаахтыы тэрээбиттэрэ, кини партийнай үлэһит сүрүн научатын—марксистскай-ленинскай теориялы төһө билэрэ, бэлэмнээбэ үчуотамматала. Итиччэ түбэлтэ үгүс эбит. Оттоҕ ити политическай үлэһит профессиональнай хаачыстыбаларыттан бирдэбэтэрэ буолбатах дуо?

Партийнай үлэһит кэтиһиитэ күн дьыалаҕа билэн-көрөн тэрийэллэригэр, туһаайыллыбыт чочуу дьаһалтатыгар көстөр. Совхозтарга командировкаҕа тэрсыбыт партийнай үлэһиттэр работайдыкка кэпсээннэриттэн, хаһаайыстыбаҕа болҕоруостатыныын дьыллантарсыыларыттан элбэхтэн көрдүм. Итиччэтигэр бу үлэһиттэр кини дуоһатыгар чочуйуохтаах, кини хас коммунистическай итэҕэлэ кинэнэтэ сүрүн эбэһиинэстэрин көтүтүүгэ хаалларыахтарын сөп.

Трибуналтан кумааҕыны көрөн турэ аҕаа биэрэн тыл этэр кэм эбэтэ. Эриэйлибэттик. Саҥа кэм партийнай кадрдар личностарыгар атын сыһыаны эрэйэр саҥа билии, дьоҕур, кизэ политическай далаабын, эрчим наада кэмнэрэ эрсийдилэр.

М. МИХАЙЛОВА.

Дьэ кэргэнизэн бэдэрээттьһэччилэр

«Мугудэй» совхоз Чалларатаабы отделениетыгар 4 дьэ кэргэн үүтү ыаһыҥа бэдэрээттэйэн үлэлиир.

Киниилэртэн уон биир ый түмүгүнэн 3-рэ түстээх былааннарын толорбуулар. Уолун, кийиттин кытта үлэлиир олыттаах Анисья Саввична Мохначевскаялаах пас биирдии фуражнай шахтарыттан 1533 кг от, 1894 кг үүтү ыыталлар. Кэргэнинэ Мария Николаевна уонна Владимир Семеновыч Максимовтар ыаҥньык ахсаттан 1710 кг үүнү илгэчи ыһан, былааннарын 273 кг куобарбыт. Орто оскуоланы бүтэрбит саас бүтэрбит дьүөгэлэрэ Варвара Окорокова уонна Нина Протопьяконова үүрэххэ барбыт дьиҥнэрэ ыһахтарыгар үүнүттара уонна эмиэ ыыс кэргэн бэдэрээттиһэр үлэлиигэ быһаарыммыттара. Эдэр ыаҥньыксаттар орудахтарын 1533—800 кг төлөрөө үчүгэй үмүктэри ситистилэр.

Төрдүс коллектив, Леонид Антонович Чалкинаах, ыһах ахсыттан 26-ны кг итэҕэс ыан, бэнэтоммут кирбиитин ылбата. Билигин киниилэр оҥунатинэр туһутар туруулаһаллар.

П. ПОПОВ.

БАСТЫҢ КОЛЛЕКТИВ

М. Ф. Месягинова салайар Сылгыналаабы кичэ установка биир үчүгэй үлэлээх коллектив ахсаныгар киирээ. Былааҥын эрэлдэхэ төлөрөө иһэр.

Киниэ туһа агитатиит кэзэҥник ыытан сыл 1-ыйыгар 31400 киһини хабыахтаабын 5776 наһаарда, кини итинэн үкиритэ сорудаҕы 102,4 бырыһыан толорду. Бастыҥ үлэлээх коллектив быйылгы сылы ситиниилээхтик түмүктүүргэ дьулуурдаах.

И. МАКСИМОВ.

Үөтимнэрин ыһыктыбаттар

Эриэйлик Эристиин аатынан совхоз Чэчэгэдаабы отделениетыгар маҥнайгыттан кыстык бастакы ыйдарыгар үүнүү-сүдэрээттэрэ күүтүллэ эрдэ былбыт тэтимнээх ыһыктыбат тутугар охсуһаллар.

Маҥнаҕы үчүгэй үлэттэргэ ойуоҕунан бэлиитэлэ Магрыкчаан—1-ө ферма оператиһа Пятигорец үүнүү сылыгаабы быһаатын сэсэ Октябрь бүтэ. ыыныыгын кэнсэ тоҕоонун уһар. Бу 9 маҥныгыстах ферма сэтиҥньитэ наабаны нуһаабана суох үлэлэрэ үгэнэ. От түмүгэ сыл сааланыыгыттан Магрыкчаанаҕа х/с биирдии фуражнай ыһахтан оптотуһан 16[illegible]-ҕа үүтү ыытылар. Маҥнаҕы ыһыктаһыыны ыһыхтаһыы ахсыттан 1870-тэн ахсалыы кг ыһыбат М. В. Алексеева уонна М. Т. Старостина баһылаах-көҥүлэн иһаллэр.

П. СТАРОСТИНА.

Соторуталаабыта Эриэйлик Эристиин аатынан совхоза саҥа заправкалыыр пууҥ аһыллыбыта. Маҥнаҕы 250 тонналаах түөрт цистерна отордуулуннуҕас бирдиититэр уматык ороскуоттаныыгыттан заправщиктарынан А. И. Карпов уонна Н. Н. Толстоухов үлэлииллэр. Саҥа пууҥ уматыгы ороскуоттааһыны кытаанахтык хонтуруоллуур кыаҕы үөскэтэр. Заправкаларын ыҥырыыларын техника кадьүүһүн үрдэтиигэ эмиэ оруоллаах буолуоҕа.

Снимокка: (хаҥастан) Н. Н. Толстоухов уонна А. И. Карпов.

П. Оконешников фотота.

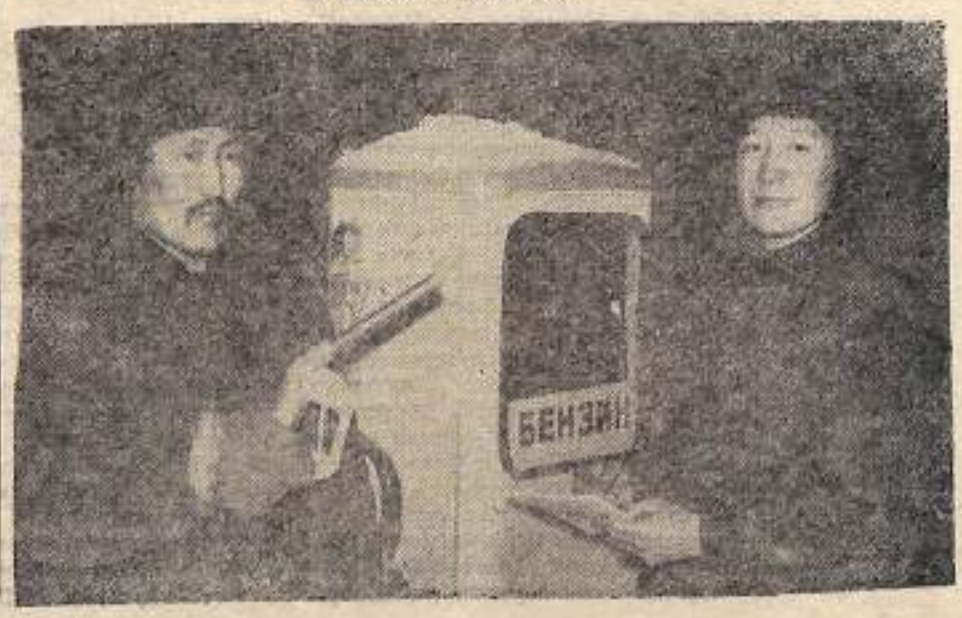

✦ Уобаластааҕы XXXV партийнай конференция делегаттара ✦

ЭРЭЛЛЭЭХ БУОЛАРБЫТ НААДА

Ааспыт оройуоннааҕы партийнай конференциятыгар уобаластааҕы XXXV партийнай конференция делегаттарынан талыллыбыт тоҕус коммунистартан биирдэстэринэн Эрилик Эристиин аатынан совхоз парткомун секретара С. И. Никитин буолар. Бүгүн Семен Иванович биһиги хаһыаппыт корреспондена ыйытыыларыгар эппиэттиир.

—Семен Иванович, оройуоннааҕы конференцияҕа сүрүн дакылааккa Эн аадырыскар оҥоһуллубут бочууннаах критика туһунан туох санаалааххын?

—Мин итиг туһунан конференцияҕа тыл этэрбэр эктэн турабын. Критика—наардыыктаах. Билиҥҥи дьыала принципиальнай партийнай критикаттан тымук оҥостуута, онно тирэнэн үлэ стилин уларыта тутууга дьулуһуута сытар диэн санаабын.

—Сорохтор Эйиги хаһаайыстыбаннай боппуруостарынан дьарыктанар, олорго олус ороһор диэннэр. Онон сибээстээн «салайыы политическай ньымалара» диэн Эн хайдах өйдүүргүн билиһиннэрбэккин ээ?

—Хаһаайыстыбаннай боппуруостары быһаарыыга эйиэн-миэнэ сылаа-сорук туруорунан ороһобун диэн санаабаппын. Уопсайынан, билиҥҥи партийнай үлэһиттэри итиниги хабынаахтыы критикалааһын эрэбэтэ, эссэ муодурар буолла диэхпин баҕарабын. Боппуруос, мин санаабар, күннээҕи олох үөскэтэр проблемаларын суолталарыгар сытар. Чэ, тэҥэбүр. Ас-үал программа кытта сибээстээх боппуруостары ылан көрүүр. Бүгүҥҥү күннээх—сүүнэ политическай суолталаах боппуруос. Онон аһы-үөлү дэлэтии боппуруостарынан партийнай үлэһит, киин хапкын даҕаны салааҕа үлэлээбитин иһин, дьарыктанара булгуччулаах. Онуоха киин коммунистар, киһилэр кэтүү атын үлэһиттэр өйдөрүн-саналарын түмүөхтээх. Ол иннигэн сөптөөх кадрдары иитиктэ, кинилэри туһааннаах участоктарга аттарон туруоруута, эппиэтинэстэрин үрдэтиигэ үлэлиэхтээх, партийнай хонтуруолу олохтуохтаах. Партийнай секретарь итиниик политическай суолталаах дьыаланы быһаарыыгы хааччыйыыга партийнай-тэрийэр, политическай, идеологическай-иитэр үлэни бүтүннүүтүн туһаайыахтаах. Оттон ол арсеналлара элбэхтэр. Секретарь хайа баҕарар боппуруоһу быһаарыыга бигэ политическай платформалаах буолуохтаах. Биһиги коммунистар, холобур, хайа трактоовы хайдах ыытары эбэтэр ферма быстын-туһаҕын үлэлэрэ сатыыр партийнай тэрилтэ секретара суох буолуо диэн саныыбыт.

—Онон салайыы политическай ньымаларын баһылааттылар диэн этиэххэ сөп дуо?

—Толору баһылыы иликпит. Бааһылаабыппыт буолар, ол моральнай, материальнай түмүктэрэ бүгүн ырылыччы көстүө этилэр.

—Атыннык эттэххэ, эһиги совхоскут хаалыыттан тахсыбыт буолуох этэ дуо?

—Оннук диэххэ сөп.

—Экономиканы партийнай салайыыга эһиги партком ыстыгар туох тиийбэт диэн саныыгын?

—Итинниэхэ бириччиңэ элбох. Экономическай реформа соруктарын, киин нс хоһоонун биһиги, коммунистар, бука бары эссэ да чуолкайдык билбит, өйдөөбүт буолбатахпыт. Реформаны олохсо киллэрии сөптөөх формаларын көмигэр таба таһаммаппыт. Үлэһиттэри экономическай үөрэхтээһиммит букатын хаалан иһэр. Ону тэҥэ, этиллэри курдук, партийнай тэрилтэбит бойобуой дьоҕура, дьаныара тиийбэт. Ардыгар тэрээн турар соруктарбытын партийнай муннйахтарбытыгар дьүүлгэ туруоруу кэмигэр оҥоһуллубат, оторго ижэстин хайысхатын сүрүннээһиҥ кэлдьи кыалар буолбатах.

—Ол иннэ партийнай мунньахтарга хаһаайыстыбаннай хабааннаах боппуруостар көрүллүллэр, кэпсэтии политическай хайысхаламмат диэн этэҕин дуо?

—Суох, быһааны оҥоруута партийнай мунньахтарга хаһаайыстыбаннай үлэ боппуруостарын киллэрбэккэ кыһаллабыт. Оттон коммунист салайааччылары, совхоз специалистарын отчуоттатыыта хайдах даҕаны хаһаайыстыбаннай боппуруостар хабыллаллар. Оннук мунньахтарбытыгар кэпсэтии, кырдьык, партийнай тыына намтыыр. Ол уруккуттан хаалан хаалбыт итэҕэспит буолара буолуо. . .

—Билигин тыа хаһаайыстыбатыгар реформаны киллэрии сүрүн формаларынан биһиэхэ арендалай бадарааһын кылымнык олохтооһун соруга турар. Бу оттүгэн хайдаххытый?

—Аренданы киллэриигэ биһиги совхозпут оройуон атын хаһаайыстыбаларыттан уларыйбыт хааланан иһэр. Бадарааһын бу көрүҥүн олохсо киллэриигэ кэпсэтиспэт, партийнай ыһамыһыны уурбат буолбатахпыт. Ол оннугар ыйыллыбыт уураахтары олохсо киллэрии бытааннык, кэбэ-кэмэ суох буолуу баар, сааланҕа сороҕор көһүүн буолар. Онон арендаҕа кэлии нии киирии туһунан этэр эрдэ. Саамай саҕалааһыныары эрэ ахтыахха сөп. Билигин совхозпутугар Кириллиннэр, Осиповтар, Григорьевтар, Адамовтар, Габышевтар курдук дьиэ кэргэнинэн бадарааттэспит кыаллардаахпыт. Быйыл Уоҕа участогар ычат сүөһүнү төлөрүүтүгэр арендалай бадарааһынан үлэлиир бириигээдэни тэрийдибит. Аны Мэлдьэхсин бирииgaадатын киллэрэргэ быһаарыннабыт. Көстөрүн курдук, биһиги улахан совхозпутугар адьас аҕыйах. Партком, партийнай тэрилтэлэр аренданы олохтооһунун итинник тутуйуллубат итэҕэһин туоратыыга дьаныардаахтык, эрчимнээхтик үлэлиэхтэрин наада. Маны коммунистар, бары рабочайдар хаһаайыстыбаны хаалыыттан таһаарар, собус-сотоһ суолун быһыытынан өйдөөн үлэлииллэрин, үүс бэйэлэринэн кылааттарын киллэрэллэрин ситиһиэхтээхпит.

—Экономиканы салайыыны тупсарыыга эссэ ханнык суолтары тутуһуохха сөбүй?

—Кадрдар оруолларын туһунан үөһэ ахтан аһарбыппар эбэн эттэххэ, кинилэри демократическай быыбардааһыны сайыннаран иһиэхтээхпит диэн саныыбын. Биһиэхэ даҕаны салайааччылары быыбардааһын кэҥээн иһэр. Холобур, Хадаар уонна Хаһахсыт отделениелларыгар рабочайдар быйыл [illegible] гэдьиинрдэринэн Д. [illegible] Андросованы итиэнэ А. П. Кузьминаны бэйэлэрэ талан ылдылар. Арендаттан уратты бадараат атын көрүҥнэрин эмиэ умнуо суохтаахпыт. Бадарааттиннэн үлэлээһинин тупсаран иһиигэ партийнай [illegible] хайаатар да уурул[illegible] наада. Сир үлэтин, [illegible]менной үлэ, о. д. а. курдук халлыыннах салааларбытын ситиһииннэригэ табыгастаах тэрээһин формалар наада этилэр. Салаата структуратын уларытыыны ситэрэн, оннун булларыахха баара. Производствоҕа партийнай аһаҕаһы хаҥатыыга үлэлиэхтээхпит. Атын даҕаны бүгүҥҥү уларыйта тутуу туруорар проблемаларын быһаарыыга бэлэм [illegible]наахтыына табыллара.

—Совхоһу хаалыыттан таһааран, бэрэстэахтык үлэлиир хаһаайыстыбаҕа кубулутуу чугастааҕы сылларга кыаллыа дуо?

—Уустук боппуруос. Ол эрээри хаалыыттан хайдах даҕаны тахсыталбытыа табыллар. Онуоха эрэллээх буоларбыт наада.

◆ *Советскай тутуу: тэрийэр-маассабай үлэ* ◆

ДЕПУТАТТАР КУОТАЛАҺАЛЛАР

Сельсовет үлэтэ депутаттарын активностарыттан быһаччы тутулуктаах. Онон билигин, сүрүн көрдөбүл Советтар авторитеттарын үрдэтии эбит буоллаҕына, туох-хаанын иннинэ, депутаттар оруолларын уонна авторитеттарын үрдэтии эрэйиллэр.

55 депутаттаах Чурапчы сельскай Советын исполкома аныгы быыбардар ирдэбиллэриттэн депутаттарын активностарын үрдэтиигэ сорох дьаһаллары ылан үлэлээн кэллэ. Ол курдук, 1987 с. алтынньыга ыытыллыбыт сельсовет сессиятынан депутаттар икки ардыларыгар социалистическай куоталаһыыны тэрийэр туһунан быһаарыы ылыллыбыта.

Куоталаһыы 3 бөлөҕүнэн ыытыллар. Бастакы бөлөххө—элбэх квартиралаах олорор дьиэлэрдээх 15 уокуруктан, иккискэ—биэрдиилээн дьиэлэр, дээх 30 уокуруктан, үһүскэ—оҕуйах иһилимэнэлээх 10 уокуруктан депутаттара киирдилэр. Усулуобуйаҕа сайыннар кэмигэ уокуруктар быыбардааччылара общественнай сүбэһиигэ эбии аһылааһы бэлэмнээһиҥҥэ кыттыылара, ас тобоҕун хомуйуута тэрийиллибит быһааныы толору тутуута, күһүннү уонна саас ыраастааһыныга, көҥөрдүүтэ субуоту [illegible], уһааба аһан-таһыы оҥостуу, ыраастааһыны көрүллэллэр. Итини таһынан депутат сельсовет үлэтигэр [illegible] кыаната болуута [illegible]. Ол курдук, депутат быыбардааччыларын накаастарын, этиилэрин олохсо киллэрэргэ үлэтэ, туруорсуулара, кини сессияҕа активноһа, бастайааннай комиссия, депутатскай пост үлэлэригэр кыттыыта, хаһаайыстыбаннай киинтэн торуута сыаналаналлар. Бииллэрин курдук, депутат быыбардааччыларын интэриэстэрин, кинилэр туруорсууларын сессияҕа этэр, көмүскүүр. Онон депутат сессияҕа активноһа үсулуобуйа улахан суолтаны биэрэр.

Сельсовет үлэтин демократизациялааһыныгар, депутаттар активностарын үрдэтиигэ куоталаһыы биллэр-көстөр суолталаныытын быйыл алтынньыга ыытыллыбыт сессиябыт бэлиэтээтэ. Онно биир сыллааҕы түмүк таһаарыллыына уонна салгыы куоталаһыы усулуобуйата бигэргэтилиннэ.

Быйылгы куоталаһыыга бастакы бөлөххө 26 №-дээх уокуруктан депутат, исполком чилиэнэ М. Н. Матвеева кыайыылааҕынан буолла. Иккис бөлөххө 2 №-дээх уокуруктан П. А. Варламов бастаата. Павел Алексеевич олох-дьаһах управлениетыгар сувенир сыһдар бириигэдьиирдиир. Эдэр депутат. Ол да буоллар, быыбардааччыларын этиилэрин олохсо киллэриигэ дьаныһан үлэлиэтэ. Восточнай уонна Ручейнай уулуссаларга барылыыга, муоста куһаҕан буолан, буор кутуутун, үрэххэ ситан төгүргэстэри бульдозерынан ыраастатыыны ситистэ. Киин уокуругун хас биирдиин уһааабатаах ыала кэтэх хаһаайыстыбаны тэриниэригэр баҕалаах. Онуоха тэһэ кыалларынан үлэни тэрийэр. Нагаһа—радио, телефон линиятын оҥорторуу. Ону хонтуруола тутар. Бу бөлөххө Г. П. Кардашевскай (9 №-дээх уокуруктан) иккис кэрдэрүүлээх. Бэйэтэ сетевой участокка монтердыыр. Киин уокуругун дьоно сельсовет ыытар бары дьаһалларыгар активнайдык кыттаҕаллар. Депутат сессиялар боппуруостарын бэлэмнээһиҥҥэ чэаҥтатын кыттар, исполком биир активнай чилиэнэ.

Үһүс бөлөххө кыайыылааҕынан тахсыбыт А. П. Михайлова 55 №-дээх уокуруктан депутат, интернат-оскуолаҕа баар. Анна Петровна эмиэ эдэр депутат, уокуругар авторитеттаах. Манна даҕатан эттэххэ, интернат-оскуола территориятыгар тэриллибит пост депутаттар активностарын үрдэтиигэ бэлэмчэ суолталанна. Микрорайон социальнай оһоҕун эрэ котовуутэ маннааҕы депутаттар кыахтаах тийиниинэн үлэлээтилэр. Холобур, ор кэмтэн туруорсуллубут суол оҥоһулунна. Д. П. Коркин уулуссата сэлиэһьэ биир бастыҥ көстүүлээх уулуссатыгар кубулуйда, детсадка нуукуна тутуллан миэстэтэ эбиллэр кыахха киирдэ. Итини барытыгар депутатскай пост суботтуунньуктары, атын да дьаһаллары быһааччы салайда. Ол да иһин интернат-оскуола территориятын депутаттарыттан М. Д. Гуляев уонна С. Н. Старостина куоталаһыыга бириистээх миэстэлэрдээтилэр.

Ону тэҥэ куоталаһыыга депутаттар Д. Д. Яковлев, В. А. Макаров, И. И. Попов, М. А. Собакина, С. П. Монастырева, О. Н. Дьячковская эмиэ үчүгэй көрдөрүүлэннилэр. Эдэр депутаттарбыт Я. А. Тимофеев, Ф. В. Коркин, А. И. Пестрякова, А. Ф. Кириллина, В. П. Герасимов даҕаны сельсовет бары тэрийэр үлэлэригэр көхтөөхтүк кыттаһаллар. Бу куоталаһыы кинилэр улахан общественнай эбээһинистэрин ситиһиилээхтик толорууларыгар төһүүнэн буолбута саарбаҕа суох. Кинилэр опыттаах, эбээһинистэрин ис хоһоонун ээ дириҥник билэн иһиэхтэрэ диэн эрэнэбит.

Депутакка быыбардааччыларыттан да, киин үлэлиир коллектива, салайааччыттан да көмө хайаан да наада. Депутаттарга көх-нэм буолан, кинилэр уокуруктарыгар үлэлииллэригэр кыах биэрэр салайааччыларынан биһиги «Якутагропромстрой» МПМК-тын начальнига И. С. Артемьевы, олох-дьаһах управлениетын начальнига С. Р. Евграфованы, лесопункт начальнига В. П. Пудовы ааттыыбыт. Ону тэҥэ депутат сылатын, эрэйин ардыгар ситэри сыаналаабат, ытыктаабат, киин салалта кыаттыыр оннугар ол-бу бытархайдарынан киинэн, тэттэрүтүн, сыаналарын кыаллыбатын быһааланнылар кэрэйэллэрэ олус хомотторор. Онон мин хорсут талыылааһытты сокуоннай ыйытыыта тэнэ, кинини бары оттуһан өйүүгэ, Советыгар тоҥорууга күүһэнэн үлэлииргэр кыаны биэриигэ быыбардааччылар бары кыһанахтаахпыт диэн санааны бу ыытар бэлиэтэһиннэрбин.

Т. КАРПОВА,
сельсовет исполкомун секретара.

● *Оскуола реформатын—олохсо!* ●

Үлэҕэ үөрэтии уонна ыарахаттар

ССКП КК олунньутааҕы (1988 с.) Пленумугар этиллибитэ: «Советскай оскуола үлэни үлэҕэ үөрэтэр аналлаах буоларыгар саарбахтааһын суох. Ол иннэ адьас кыра эрдэхтэриттэн бэйэтин иитиллээччилэрин коллективнайдык үлэлииргэ, дьиҥнээх дьылалаҕа үлэҕэ уонна үлэ дьонугар ытыктабыллаахтык сыһыаннаһыыны иитэргэ үөрэтиэхтээх. Оскуолаҕа үлэ уруогa чочу сыаллаах, общественнай туһалаах буолара дьоһун суолталаах».

Ити личность уһуйа бүһүүтүгэр, чочуллуутугар уратты суолталаах соругу толорорго аҕыйах санааларбын этиэхпин баҕарабын.

Оройуон оҕолоро үлэһиттэр диэн саараҥа суох этиэххэ сөп. Ааспыт сайын аҥардас Чурапчы орто оскуолатын үөрэнээччилэрэ 48 сыһ. солк. үлэни толорбуттара. Оҕолор тыа хаһаайыстыбатын производствотыгар наадалаах үлэ үөрүйэхтэрин балачча үчүгэйдик баһылыыллар — күрүө туталлар, ынах ыыллар, оҕуруот аһа олордоллор, оттууллар. Ити салаа үлэлэр, эһиттэххэ судургу курдуктарын иһин, туһааннаахтан сатабылы, билиини эрэйэллэр.

Оройуоҥҥа оҕолору үлэ, сыһыанньалыыр даһыһдарынан кинилэри сыыһыытыы тэриллэриттэн сайынгыы оттуутар иитэр үлэ күүһүрдэ.

Үлэҕэ иитии кэнии сылларга идэҕэ туһаайыыта хайысхаланан оскуолаларга сүлэ эргиччи тэрээһиннээхтик ыытыллар буолла, үлэтин программатыгар общественнай туһалаах, оҥорон таһаарыылаах үлэ эбээһинэстээх дьиссиплинэҕэ быһыытынан киллэриллиннэ. Билигин оҕолор расписание быһыытынан чаас сыыны эргиччи общественнай туһалаах, оҥорон таһаарыылаах үлэнэн дьарыктаналлар. Биһиги оскуолабыт үөрэнээччилэрэ быйыл күһүн, ичигэс күннэргэ, биир үөрэнэр корпуска капитальнай оромуону ыыттылар, оскуола саҥа аһыллар остолобуоҕун ис-тас үлэтин оҥордулар. Онон үөрэтин усулуобуйатын тупсарыыга үөрэнээччилэри итиг аһылыгынан хааччыйыыга, түс кылааттарын киллэрдилэр. Итини сэргэ 2400 мууһу ылтылар. Көстөрүн курдук, оҕолор чахчы да туһалаах дьыаланан дьарыктаныахтарын сөп курдук. Ол эрээри сыалы эргиччи үлэни итиник тэрийэргэ усулуобуйа суох. Ордук алын кылаастарга аналлаах дьиэ-уот, база суоҕа атахтыыр. Оччо, мин санаабар, IV—V кылаастар үөрэнээччилэригэр кыһыннары тымныы кэмҥэ үлэ уруоктарын сабырыһар наада.

Үрдүкү кылаастары уруккутугар оттугар 3 идэҕэ үөрэтэр эбит буоллахпытына, быйылгыттан 4-с идэҕэ—медицинскэй сестра идэтигэр—үөрэтии саҕаланна. Ити тэрээһиннэр уонна оҕолор идэҕэ

(Бүтүүтүн 3-с стр. көр).

СҮӨҺҮ КЫСТЫГА — УДАРНАЙ ҮЛЭ ФРОНА

КОРМОЦЕХ КӨДЬҮҮҺЭ

Торҕо буруонан уналар, мотор тыаһынан тиниир дьиэҕэ тиийэбин. Бу — Хатылы отделениетын кормоцеҕа. Иһирдьэ киирэн икки үлэһити көрсөбүн. Биирдэһэ КВ-300 оһох таһыгар түбүгүрэр, иккиһэ, тыаһы-ууһу баһыйдарбын диэбиттии, хаһыытаан рациянан кэпсэтэр. Билсибиппит — рациянан кэпсэтээччитэ кормоцех салайааччыта К. В. Чичигинаров эбит.

— Дулҕаны, соломону, комбикорму уонна туууһу булкуйан астыыбыт. Биир тонна аһылыкка 4 центнер дулҕа, солома, 60 кг комбикорм уонна 1,5 кг туус тиксэр, — диэн кэпсиир Константин Васильевич.

Кормоцех — балай эмэ элбэх техникалаах хаһаайыстыба. КВ-300, ТТ-500 оһохтор уонна С-7, С-12 смесителлэр кэккэлээбиттэр. Таһырдьа бэйэ оҥорбут уонна ИРТ-164 кырбалаах дулҕа кырбатар дробилкалар бааллар. Манна киһи кэрэхсиирэ баар, трактор күүһүнэн үлэлиэхтээх ИРТ-164 дробилкаҕа мотор олордубуттар. Кырбаммыт дулҕаны икки транспортерунан иһирдьэ смесителлэргэ күтэрэллэр. Итиннэ таһынан дулҕаны, о. д. а. фермаҕа аҕалар, бэлэммэммит аһылыгы хотонно тиэйэр «Беларусь» тракторданнар.

Бу звено тэриллиэҕиттэн үһүс сыла. Билигин салайааччыттанураты өссө биэс киһилээх. Сугулаан ферматын хотонноругар кыстаан турар сүөһүгү кормоцех бородуукуйатыкан быспакка хааччыйаллар. Ол иннигэр күн аайы 19 тонна аһы бэлэмниллэр.

Күннээҕи үлэни барытын бэйэлэрэ аттаралаллар. Солбуйса сылдьан суукка устата кочегардыыллар. Дьуһуурустуба лаабат үс киһи ас буһарар. Аһылыгы күн аайы бэриэттэн-бэриэт бэлэмниэхх иһаллэр. Кочегардыыр киһи сарсыарда тобус чаастан уотун оттор. Ол кэмнэ үс киһи бэлэммэммит аһылыгы фермаларга тарҕатар. Оттон дробилканан дулҕа кырбатыы, комбикорму таһыы, кырбаммыт аһылыгы транспортерунан быраахтарыы — бу барыта утум-ситим салҕанан барар. Эбиэт кэнниттэн «смесителлэргэ» угуллубуту барытын 5-6 чаас устата ааарыынан үрдэраллар. Итинник күн аайы барааммат түбүк.

— Сарсыҥ кочегардыыр киһи ас тасыһан баран, эбиэттэн кинэҕэ сынньалар барааптаах, — диэн кэпсиир салайааччылара өрэбүлэ суох үлэлиир дьон бэрт кылгас сынньалаҥнарын хайдах аттаралларын быһааран. — Уолаттарым бары да тэҥ баайыылаах, киһи киһи да уһулуччу тутан бэлиэтээбэт үлэһит дьоно. Бары бэйэ бэйэбитин өйдөһөн үлэлиибит. Кормоцех кэскиллээ улахан. Билиҥҥи курдук буолуо суоҕа, бу саҕалааһыҥ эс-сэ сайдыа, олоҕун булуо. Онон кормоцех коллективын арендаҕа киллэрэр туһунан толкуйдуур наада. Биһиги бэйэбитин бэйэбит дьаһаныахпытын, маннык ньыманан үлэлиэхпитин баҕарабыт.

Кормоцех бородуукуйатынан хааччыллар фермаларга аһылык хааччыллыбатын туһунан араас саҥалары иһиттибит: сорох «син аҕай» диир, сорох сирэр, «Искра» ферма наставнига Л. Н. Филиппова, холобур, этэр:

— Кормоцех аһылыгын хааччыстыбата бэлэрын кэтэхтэр таһыйбат, билигин дик маннато. Тоҕо эрэ, арыт олус убаан хаалар.

Итиннэ саах үлэһитэ рин кэпсээччи буруйдуу биллэн турар, таһыыбат. Аһылыгы бусупусо сойтоох компонент ардыгар суох буолар. Холобур, билигин суода курдук ыһадалаах сирэс суо. Бириғэдьиир И. В. Олесов этэринэн, ол да киһи аһылык биир тэгиниэн биллибэккэ хойуута түһэр сонор. Оттон итиннэ быта өндөспет быһыы маигыны үөскэтэр, сордууксуйа хааччыстыбатыгар, тиниэҕэр үүккалас оҕоор. Совхоз, отделение салайааччылара кормоцех үлэтин күннэтэ кэтээн көрөллөрө, хонтуруоллуулара булгуччулаах.

Билиҥҥи сүөһү кыстыгар ураты эппиэттээх кэм. Ол туһунан ССКП Киин Комитета коммунистарга, фермалар, агропромышленнай комплекс бары үлэһиттэригэр кэдирии таабыт Суругар мэлдьи этиллибитэ.

П. КОЛОДЕЗНИКОВ

«Чурапчы» совхоз Сыланнааҕы отделениетын кормоцеҕор быйыл күһүн начальнигынан анаммыт үлэһити А. В. Башарины анаабыттара. Кормоцех үлэһиттэрэ Ойбон Күөл фермаларыгар, «Илин» уонна «Молодежнай» фермаларга анаан күннэ 12 тонна аһылыгы буһараллар. Звено чилиэннэрэ Ф. Д. Никитин, С. М. Чепалов уонна механизатор П. И. Макаров манна үгүс сыралары биэрэллэр. Петр Нусинович аһылыгы тиэйэр-таһар эрэ буолбатах, соломону кырбатыыга эмиэ көмөлөһөр.

Анатолий Викторович Башарин салайар коллективын общественнай сүөһү кыстыгар эппиэтинэстээх үчүгэйдик өйдүүр. Ол да иһин кормоцех бородуукуйата тотоойу, минньигэс буолары сиэниэргэ күннэтэ дьулуһар.

Снимокка: кормоцех начальнига А. В. Башарин смесительга аһар мытар; комсомолец Степан Чепалов.

П. Оконешников фотота.

Шефтэһии аадырыһа: «Агропромхимия» холбоһук — Соловьёв отделениета

Көҕү күөртүүр көрсүһүү

Сотору таабыта биһиэхэ шефтэрбит — «Агропромхимия» холбоһук коллективын 21 киһилээх делегацията кэлэн шефскэй үлэҕэ саҥа дуогабары түһэрсэн, ыллаан-туойан, күрэхтэһэн барда. Мырыла кулуубугар мустубут дьон ортолоругар «Агропромхимия» холбоһук начальнига М. И. Белых уонна «Мындаҕаайы» совхоз Соловьевтааҕы отделениетын управляющайа М. Д. Николаев бэйэлэрин коллективтарын үлэлэрин билиһиннэрдилэр.

Биһиги коллективпыт бастыҥ үлэһиттэргэ хардарыта бириэмийэлэри аныыр үгэстээхтэр. «Агропромхимия» холбоһук бириэмийэтин 1988 сыллааҕы лауреатын аатын биһиги отделениебыт бастыҥ трактористa А. А. Попов ылла, оттон Соловьев отделениетын үлэһиттэрэ Г. Г. Макаровка бэйэлэрин бириэмийэлэрин анаатылар. Итиэ кэнниттэн ыалдьыттарбыт кыраныый концерт көрдөрдүлэр. Мустан олорооччулар Семен Кузьмин уонна Гаврил Макаров толортообут ырыаларын ордук сөргөөн иһиттилэр.

Ыалдьыттарбыт С. С. Кузьмин, Д. Н. Кривошапкин, Ф. Д. Захаров, И. П. Макаров курдук спортсменнардаах буолан теннискэ, мас тардыһыытыгар олох «киһилээбатылар». Күрэхтэһии хотиилэрэ. Күрэхтэһии хотиилэрэ дьоро салҕанан бүкка диэри салҕанан барда, кыттыбыт дьоннор астынан дуоһуйан, өссө үгүстүк көрсөр-билсэр баҕалаах тарҕастылар.

А. МАКАРОВ.

Мырыла.

СИБЭЭҺИ БӨҔӨРГӨТҮӨХХЭ

«Агропромхимия» оройуоннааҕы холбоһугa «Мындаҕаайы» совхоз Соловьевтааҕы отделениетын кытта шефтэһиитэ ыраатта. Быйыл отделениеҕа балачча элбэх көмө оҥоһулунна. Ол курдук, коллектив 400-чэкэ тонна оту оттоото. Бурдук хомуурутар, сиилэскэ биһиэхэттэн 2 автомашина тиэйэр сырытта. Итини таһынан үлэһиттэрбит талах быһыытыгар, бурдугу кууллааһыныгар субуотунньуктарынан көмөлөстүлэр.

Шефтэһии 1988 сыллаах дуогабарыгар «Агропромхимия» коллектива оттооһуга субуотунньугунан көмөлөһүөхтээҕин туһунан этиллибитэ. Ол эрээри отделение салайааччыта: «Ити онпугар оҥоо 3 механизированнай звенону тэрийбит. Олон техниканан көмөлөһүҥ», — диэн этии киллэрбитэ. Ол иһин Мырылаҕа механизатордары И. Н. Павловы, В. П. Макаровы ыыппыппыт. Кинилэр звеноларга үлэлээн биирдии киһиэхэ тиксэринэн 190-чалыы тонна оту бэлэмнээтилэр. Үүнүүлээх дьылга оттооһуҥҥа маннык көмөлөһүү быдан күдьүүстээх эбит диэн түмүккэ кэллибит. Кырдьыга да, бытах-быстах субуотунньуктары тэрийии, «тыаһа-ууһа» элбэх эрээри, көдьүүһэ кыра.

Хаһаайыннааһыҥ саҥа усулуобуйатыгар биһиги сибээспит салгыы бөҕөргүөн, икки тус-туһунан сыллааҕы-соруктаах хаһаайыстыбалар хардарыта туһалаах, барыстаах сыһыаҥҥа киириэхтэрин сөп. Быйыл сайын окко үлэлээбит механизатордарбыт эбии төлөбүр быһыытынан 10 тонна оту ылбыттарын сүөһүлээх үлэһиттэрбитигэр түҥэттибит. Сотору бэйэбит испиттиим дьоҕус кэмэ хаһаайыстыбаны тэриниэргэ былааннанныбыт. Онуоха Соловьев отделениетыгар харчы төлөөн 10 убаһаны үөрдээн маччытар кыахтаныахпытын сөп. Шефтэһии сибээһин кэлин өссө сайыннаран иһэргэ икки өттүттэн тэрийэстэниэхпит. Кэлэр сылга суолу оҥоруу курдук кэскиллээх үлэ эмиэ толорулло соруктанабыт. Ол курдук, бэһүлэк уулуссаларын тэҥниир сыалынан 2000 километр гравийы таһыа ыт. Кэнэҕэс Мырыла суолун-иһин капитальнайдык оҥоруута киирэхпитин сөп.

Культурнай, спортивнай дьаһалларга, дьон сынньалаҥын тэрийиигэ эмиэ улахан болҕомто уурулар. Итинник көрсүлүүлэри үгүстүк тэрийэхпитин, Мырыла бэһүэлэгэ ыраах бэрт. Онон ардыгар, биркэмэҕэ ыктаран, былааннаабыт программабытын сити толорбокко тохтобут. Оттон биһиги хардарыта сылдьыһа, билсэ туруох путун баҕарабыт. Шефтэһии кэлэр сыллааҕы дуогабарыгар итини сэргэх ситэр туһунан эмиэ толкуйдуохтаахпыт.

М. БЕЛЫХ,
«Агропромхимия» холбоһук начальнига.

Ийэ дойду үстүн

НОВГОРОД. «Квант» производственнай холбоһук төрүт предприятиетыгар опытнай образец айыллыбыт «Садко» телевизор аан дойду стандартыгар эппиэттиэҕэ. Киһи костүүмүгэр кинесиэк эрэйэрэтин кытта сибээстээх биричиинэлэрин автоматическайдык туорсатар, ааныр ах часовой талаах видеомагнитофону үлэлэтэр оҥоһуктаах. Эһиил саҥа телевизор серийнэйдик оҥоһуллуоҕа.

СОВЕТСКАЯ ГАВАНЬ (Хабаровскай кыраай). Хотугу судноны оҥорууну кэтэх заводка кэтэх автомобиллэргэ сапчаас чаас кэстүбэтин проблематын быһаарарга аренднай участок тэрилиннэ. Арендатордар сменаларын кэннэттэн уонна субуота, баскыһыанньа күннэргэ үлэлииллэр. Кинилэр оҥорбут автодеталларын бастакы партията атыыга таҕыста.

(ССТА).

Үлэҕэ үөрэтии уонна ыарахаттар

(Бүтүүтэ. Иннинэ 2-с стр. көр).

үөрэтии көрүҥүн кэҥэтиигэ туруорсууларын толоруу биир көрүҥэ буолар. Маныаха оскуола үрдүк үөрэхтээх аналлаах кадрдарынан толору хааччыллына. Оттон материальнай базаны бөҕөргөтүү көрдөбүлгэ эппиэттиир оҥоруу, хомойуох иһин, оннуттан хамсаабата. Базовай совхозпут тэриллэлэр хаһаайыстыбаннаһын саҥа ньыматыгар киирбиттэринэн итинникэ элбэх ыарахаттар үөскээтилэр. Мин санаабар, сити кыһыгыттан тахсар соҕотох суолунан оскуолаһы эмиэ хаһаайыстыбаннаһын саҥа ыллыгар киллэрии буолар. Холобур, «Чурапчы» совхоз хамыыһыстаны үүнээрэр Кындыылтэҕин учаастагын Чурапчы орто оскуолатыгар арендалыан өсп. Совхоз салаттата сөбүлэһэр, оҕу ОАПХ уонна оскуола салалталара сөбүүрэлэрин наада. Оскуола бэйэтин күүһүнэн аҕара-суоттуура сылдьыбат, онон ОАПХ уонна совхоз экономическай сулууспата көмөлөһүөхтэрин эрэйиллэр. Иккиһинэн, олунньутааҕы Пленумҕа этиллибитин курдук, орто оскуолаҕы бүтэрээччилэргэ идэни биэрэргэ сүрүн тирэҕинэн профтехучилище буолуохтаах. Иннинээ сыттарбыт эттэххэ, 13 №-дээх СПТУ биһиги оскуолабыт курдук биир оскуолаҕа бэйэтин филиалын аһара кэм кэлбиттэ. Бу боппуруостары күнүүлэрин ыытыныка суһаллык быһаарар, үөрэтэн көрөр уолдьаста. Таһыгар, оскуолаҕа үөрэтэн иитэрэргэ аһаан рабочайнай местолара, кэбинеттара тэрийии бэбиэскэтэ уһуллубут. Маныаха шефтээх «Агропромстрой», оҥоһуллуур-техническэй предприятие, райпотребсоюз коллективтара көмөлөһүөхтэрэ кинилэр мүлчүргүйбэт эбээһинэстэрэ. Оччотугар эрэ теориюны практиканы кытта тэҥниэ дьүөрэлээһин улахан соруга толоруллуоҕа.

Е. СИВЦЕВ,
оскуола үөрэнээччилэрин производственнай үөрэхтээһиҥҥэ завуча.

◆ *Хааччыйыы эйгэтигэр* ◆

Сибээс сеҥелөрүн киэҥник туһаныахха

Билиҥҥи почтальон кэ-
лэрин күүппэт ыал, киһи
суоҕун кэриэтэ. Дьыала
сабыһай хаһыат, суру-
ннал кэлиитэ күннээҕи
олохпут быстыспат сорҕо-
тунан буолла. Оройуон
хас 100 олохтооҕуттан 9-
ка—10-ка телефоннаах.
Ыһыата, сибээс оҥоһуун
туһаныы сыл ахсын кэ-
ҥиир, наһаннэхээ көр-
добуул, ыадыныыта улаа-
тар. Почта хойутатыллы-
ыаҕына, телефон саахал-
ланнаҕына, ол да иһин
эбэтиммат буолуу ордук
билэр. Итинниэх сибээс
улэһиттэрэ наһыллыньынэ
өттүгүттэн көмөрө эмиэ
наадыйаллар.

Оройуон киинигэр сыл
ахсын элбэх биирдиилээн
дьиэ, уопсай дьиэлэр тутуллаллар,
дьиэ улаҕа киллэриллэр.
Ол байуолан схемаларыгар
улахан хамсааһыны оҥо-
рор, Адырыстар сотору-
сотору уларыйаллар.
Итинэн почтальон улэти-
гэр элбэх ыарахаһы үөс-
кэтэллэр. Холобур, эргэ
адырыска кэлбит суругу
адресаттан чуолкайдаһар-
га элбэх күн-дьыл сүтэр.
Маны сельсовет исполко-
ма эссэ бииргэ ыраҕан,
дьиэлэри ылыа диэн эрэ-
нэбит. Аны оройуон кии-
ниттэн атын улуустарга,
холобур, Мүрүн Тыым-
ныйа эгэр, олус харыҕа-
лар уопсай дьиэлэр
кэриэтэ электро-уоту-
нан сырдатыллыбаттар.
Биэстиналтыны буолан
суһуруйа сылдьар ыстар.
Почта дьыалатыгар
квартира нүөмэрэ, адре-
сат ата чуолкай суруллу-
бутаа—бу барыта биһи-
ги улэбитигэр мэһэйинэн
буолаллар. Итини хас
биирдии туһаннаах киһи
болҕомтоҕо ылыаҕын ба-
ҕарабыт. Икки мэндэ-
мэнниги уопсай дьиэлэр-
гэ олороочулар почта-
ларын дьааһыга алларга
миэстэлэрин, оттон бииргэ
дьиэлээх ыал киһэ олбуор
таһыгар ыһаарга ордук.

Ытырыктар иттэхтэр ол
туһунан олбуорга билла-
рии ыйыыллара наада.
Сотору-таарыта «Кыым»
хаһыаска почтальон кыһыс
ыка ытырҕаан улахан-
нык эмсэҕэлээбитин ту-
һунан дааны ахсын буо-
луохтаахтыт.

Дьон атын сирдэн, уоп-
сайдаа барбыт кэмигэр
почта сүтүүтүн туһунан
сайаалар киирбэччилэр.
Адресат барар туболэти-
гэр сибээс администрацията,
ыйытын атыыгар почтата
ханнык тутталлылаах-
таах туһунан сайабы-
ыланньа суруйан туһа-
рыахтаах. Суруйбааччыт
таи сайабыланньа киир-
бит туболэттиттэр суру-
каал, хаһыат сүтүүтүгэр
сибээс улэһиттэрэ эппи-
этинэ суохтар.

Почтальоннар хаһыаты
суругу улэлээн туһаннар
кутурдаммаатар. Киһи-
лэр сибээс сэттун наһыл-
лыннэхээ ордук кыса чу-
таһатачылларыттан уға-
лэри чинчиэтэчэттилэри
таһаар буолаллар. Холо-
бур, сыаналаах бандероль-
лары, посылкалары, хар-
чынан переводтары, заказ-
ной суругу, о. д. а. дьыаҕа
илдьэн биэрэллэр, от-
крытка, кэнбиэр атыы-
лыыллар, пенсияны биэ-
рэллэр, радио, телефон
иһин телеобурдары хомуй-
аллар. Почтальоннар ба-
ҕаларын кытта наадалаах
бланкалары илдьэ сыл-
дьаллар. Холобур, хаһаайына
оройуон таһ өттүгэр
харчы переводтуон ба-
ҕарар эрэйэр, почтаҕа ба-
рар биирэмэтэ суох буол-
лаҕына, кини оннугар
ону почтальон толоруон
сөп. Сыаналаах суругу
бандерольу эмиэ кини кө-
мөтүнэн ыытыахха сөп.

Бу туһатыгар почтальон
суругу, посылканы, бан-
деролу, о. д. а. ыытаары
чы көрөн турдаҕына,
опись оҥорон баран, почта
таба аһаҕас аҕалар. Су-
рук, посылка, о. д. а.
туттарыллыбытын туһу-
нан кинтэлэнэн ноҕуо
күнүгэр кэлиэнин аҕалан
биэрэр. Ити өнолөрү толо-
рууга барытыгар кэлиэн-
тэн тариф быһыытынан
эбии төлөбүр ылыллар.
Ол сууората барытыгар
кэриэтэ 5, 10 харчыттан
улааппат, арай посылка-
ны дьиэҕэ илдьэн биэрии-
гэ хас биирдии 5 кг-гар
60 харчы эбии төлөбүр
ылыллар.

Телеграммалары суһаллык
тиэрдии биир хаачылынан
телефон буолар. Кэлбит
суһал телеграммалары аа-
дырыстаах киһэхэ дьиэ-
тин эбэтэр улэлиир сирин
телефонунан аахан биэ-
рии, ис хоһооннуттан көрөн
дьиэ көргэн атын киһи-
тигэр хаалларыы көҥүл-
лэнэр. Адресат баҕатынан
ити телеграмма почтаны
кытта тиэрдиллии сөп.

Сэһэнньы олохтоохто-
ро Якутскай куоратын, Са-
ха сирин кэнкэ оройуон-
нарын, сорох киин куо-
раттары кытта телефону-
нан быһа тахсар автома-
тыческай сибээһи туһа-
мыттара икки сыла. Итиӈ
куораттар икки ардыла-
рынааҕы станция ноҕо-
рууснаатын биллэрдик ач-
чаата. Ол эрээри телефоннаах
сорох ыаллар уонна учреждениелар
сэн урукку-луу, сахааны
биһиэхэ аҕалан биэрал-
лар. Оттон станция ха-
наллара тииййбэтэхтэриэ
уонна коммутатор эрэйэн
саһааны болдьоҕор толо-
рор кыаҕа суох. Олох-
тоохтор итини өйдөөн,
автоматическай сибээһи
киэҥник туһаналлара
наада.

Үөһээ аатталбыт бары
өҥөлөр гражданскай уон-
на Аҕа дойду Улуу сэрии-
тин инбэлииттэригэр, улэ
бастакы уонна икки
группалаах инбэлиит-
тэригэр босхо оҥоһуллал-
лар.

П. МАКАРОВА,
оройуоннааҕы сибээс
узелын начальнигын
солбуйааччы.

«Холбос» потребкооперация союһа тэриллибитэ 70 сыла туолуутун көрсө

ЭРГИЭН БАСТАКЫ ОЛУКТАРА

«Бочуот знака» орден-
наах пенсионер учуутал
Михаил Ксенофонтович
Попов кэпсииринэн,
Арыылаахха, ыраах,
1911 сыллаахха бастакы
чааһынай маҕаһыын де-
түөк дьиэтигэр аһыллы-
быт. Кинини 5-6 сыл ус-
тата Моисей еврей үлэ-
лэппит. Ол кэнниттэн,
1917—1918 сылларадаах-
ха, куорат икки сиэль-
диллаах атыыһыта Кала-
чик Соломон Нарамлович
бастаан эмиэ ламүөк
дьиэтигэр чааһынай маҕа-
һыыны аспыт. Кэлин, эр-
гиэн туһанаах курдугун
билэн, 7х7 метрдээх не-
мецкэй мунньуктаах нуучча
дьиэтин, киниэхэ сы-
лыары балаҕаны, эмиэ
немецкэй мунньуктаах ик-
ки аанаах сыыары ам-
лаары туттарбыт. Биир
эмпаарыгар арыы хаһаа-
лар булуус хаспарбыт.
Итилэри быраатттыы Ин-
нокентий, Семен Петро-
вич Поповтар чааһынай
сэсэтиһэн туппуттар.
Кинилэр үлэлэрин иһин
харчы аахсыбакка куор-
тамнаабыттар.

Дьиэ аҕарытар маҕа-
һыын аһыллыбыт, биир
эттүгэр Калачик атыыһыт
бэйэтэ, балаҕаныгар ос-
куораас-харабыл олорбут-
тар. Тэһэ даҕаны маҕа-
хан сыаналаах табаардар-
даҕын, бородууктаалар-
дааҕын иһин, этэ-арыыта
көлөтө суох, кыайан куо-
раттаабат тыа кыаммат
дьонугар маҕаһыын ноҕ-
долаах табаардары атыы-
лыыра. Соломон патен-
наах, атыылыыр табаар-
дарыгар прейскураннаах
этэ. Олору маҕаһыыныгар
дьон көрүүтүгэр ыйаан ту-
руорара. Ити прейскуран-
нарын сыанатыгар кини-
лэр 10 бырыһыаны эбэр
этилэр. Ол 10 бырыһыан-

нарыттан хамнастарын,
нуорталарын, таһаҕас
таһыытын ороскуотун са-
быыллара. Нэһилиэк-
тэн дьиэгир арыыны,
байтаһын суоһулэри хо-
муйаллара, Онуоха суор-
дун, ыйааһынын быһа хо-
луйан туталлара. Онон
дьону сирэйэ-харахха суох
балыйаллара, баһаам бар-
ры ылаллара. Тыа сирин
кыаммат дьадаҥыта атыы-
һыты утары көрөн туран
мөккүһэр ылаҕа суоҕунан
улаханнык туһаналлара.

Холобур, кур оҕус 40
солкуобайга сыаналанара.
Ол оннугар ыраахан сыа-
ланан сэбирдэх табах,
чэй, курупчаака бурдук,
арсыыныаннан синдэс, даба
таҥас, хотуур, бытархай
иһит-хомуос, о. д. а.
ылаллара. Ардыгар биир
улахан байтаһын суоһугэ
атахтаах сэппэрээтэри
ыһытыннараллара. Кэлин
революция буолан дьик-
сиэн Калачик атыыһыт
куоракка киирээ сааспыта.
Онон Арыылаахха маҕа-
һыын суох буолбута.

Таатта улууһугар 1924
сыллаахха кооператив
тэриллибитэ. Кини биһи-
ги нэһилиэкпитигэр Ха-
йахсыйга (Арыылаахха)
салаа маҕаһыыны аспы-
та. Онон бурдук, чэй,
саахар, табах, туус атыы-
лаһар буолбута. Бастакы
продавеһынан Попов Па-
вел Давыдович этэ. Маҕа-
һыын икки сыл үлэлээт
эмиэ сабыллыбыта. Кэлин
нэһилиэк Советын туруор-
суутунан маҕаһыын 1928
сыллаахха аһыллыбыта.
Онно Сивцев Михаил
Яковлевич үлэлээбитэ.
Кини тэһэ эр турбутун
чуолкай өйдөөбөппүт.
Быһата, 1928—1948 сс.
12 продавец араас бол-
дьоххо үлэлээбиттэрэ.

Эргиэн үлэтин дьиэ-
нээхтин суһүөрэр туруор-
бут кэннинэн Кэкеннон
Петр Петрович буолар.
Кини табаары, бородуук-
таны наһылиэнньэҕэ
атыылыырын таһынан,
түүлээҕи эмиэ соҕотуон-
калыыра. Оччолорго
ыраахан кэмнэр эти-
лэрэ, Сыала сотору-сото-
ру халбаҥалы турара, та-
баҕаны таһыыга билиҥҥи
курдук массыына, трак-
тор суоҕа. Оройуон кии-
ниттэн, Мындаҕаайыттан
көлөнөн таһаллара.

Ити маҕаһыыны 1955
сыл от ыйыттан мин туп-
путум уонна 1981 сылга
диэри тохтоло суох үлэ-
лээбитим. Бастаан, опыта
суох буолан, нэһилиэк-
тиэттэн улаханнык мөҕүл-
лэрим. Сыыйа эргиэн
опыттаах үлэһиттэрин кө-
мөлөрүнэн сыстан барбы-
тым. Онуоха М. Е. Соф-
ронов (райпотребсоюз бы-
рабыылыанньатын пред-
дателэ), старшай товаро-
вед М. А. Охлопкова,
бухгалтердар П. П. Сав-
вин, Г. Г. Карпов, Н. Е.
Сивцев үтүөлэрэ-өҥөлөрэ
улахан. Үлэлиир сылла-
рым маҕаһыын материаль-
най базата бөҕөргүүрүгэр
райпотребсоюз бырабы-
лыанньатын оччотооҕу
председателэ Н. А. Семе-
нов, сельпо бырабылын-
ньатын председателэ Е.
А. Попов, управляющай-
дар А. Е. Макаров, Е. Е.
Борисов үтүөтүк көмө-
лөспүттэрэ.

Эргиэн систематыгар
үлэлээбит кэммэр Кытаа-
нах сельпота 1962—
1965 сс. социалистическай
күрэхтэһиигэ оройуонтан
уонна республикатан үр-
дүк көрдөрүүлэри ситиһэн
бастаабытын иһин
Роспотребсоюз кыайы-
лааҕынан тахсан кэһэрүл-
лэ сылдьар Кыһыл знамя-

ны биэс сыл илдьэ олор-
бутунан иһэн туттабын.
Ити сылларга коллективы
М. И. Яковлев салайбы-
та, бухгалтердарынан В.
П. Колмогоров, В. Г. Ово-
нешников үлэлээбиттэрэ.
Кытаанах сельпотун үлэ-
тин опытын туһунан бро-
шюралар икки төгүл
лээн таһаарыллыбыттара.
Арыылаах народнай ма-
ҕаһыынын үлэтин опытын
туһунан журналист Д. В.
Кустуров 1964 сыл ыа-
мыйын 23 күнүгэр
«Кыым» хаһыат үһүс ба-
лаһатын толору ылан су-
руйбута.

Кытаанах сельпотун
урукку албан аатын би-
лиҥҥи эргиэн систематы-
гар үлэлиир эдэрдэр хат-
таан эргитэн, кини опы-
тын эссэ байыталларыгар
баҕарабын.

А. КАРСАНАЕВ,
советскай потребитель-
скай кооперация
туйгуна.

СПОРТ: ЧУРАПЧЫ УОННА АЛЕКСЕЕВСКАЙ ОРОЙУОННАР КӨРСҮҺҮҮЛЭРЭ

ХОТТОРДУБУТ

Алексеевскай уонна
Чурапчы оройуоннарын
үгэс буолбут спортивнай
күрэхтэһиилэрэ быйыл
40-с төгүлүн ыытылынна.
Бары көрүүгнэргэ бо-
лэм суоҕа таайда, ыал-
дьыттарбыт саахымат,
дуобат спордугар биһи-
гиттэн лаппа иннини түс-
пүттэрэ бу да сырыыга
дьиэгиттэн кыйүнэ. Холо-
бур, дуобакка Алексеев-
скайтан 4 маастар, 11
маастарга кандидат оон-
ньоото. Бил VI, VIII кы-
лаастарга үөрэнэр бы-
раатттыы Вася уонна Ко-
ля Кыгинйнар эмиэ кан-
дидаттар. Саахымакка
20:10, дуобакка 20,5:9,5
ахсаанынан хоттордубут.

Салмай эрэнэр көрүҥ-
мүтүгэр—көҥүл тустууга
тэҥнэстибит. Ээллээх
кыайыыны маастар Ки-
рилл Захаров (74 кг), ве-
теран Петр Шестаков
(90 кг үөһэ) ситистилэр.
Александр Гоголев (52
кг) уонна Михаил Дани-
лов (57 кг) тэбис-тэҥҥэ
эриһэн баран бириэмэ-
тэн таһсан, бастакы очко-

ну ылыахха диэри тустуу-
га кыл муҥчу баалларыы
ыланнар кыайдылар. Но-
ро олордохпо, бөҕөстөр
улаханнык иилистэлээрэ,
маллаарбытыгар баһыйа
туттарар эрэр буолбуттара
тута кэстэр. Бу кур-
дук салҕанан барар тү-
бэлтэтигэр бу да көрүҥҥэ
бэстаһыыны быдьатыйы-
быт.

Остуол тенниһигэр
биирдиилээн көрсүһүүгэ
Александр Догордуров,
Светлана Баишарина уон-
на үөрэнээччи В. Илла-
рионова кыайаннар, М.
Пинигин, С. Васильев, Н.
Сивцева хотторорннар тэҥ-
нэстибит, паараланан уон-
на булкаһыктаах оон-
ньооһуҥҥа эрэ хотоммут
иннинки күөнгэ таһысты-
быт. Кэстэрүн курдук
кыайыы тирэҕэ олус чаҕа
суох. Аһаппыт сылдааҕы
көрсүһүүгэ биһиги бу ке-
рүҥҥэ 7:0 кыайбыппыт,
быйыл кэстэрүн курдук
таһым намтаабыт.

Гиря спордугар дьик-
сиини ордэттэн да баара.
Ол кырдьыктаах буолла.

60 кг алексеевскайдар
Владимир Леонтьевтара
биһиги Кирилл Аммосов-
ытын лаппа сабырыйан
кыайда. Уоскутуннарбыт
диэн Кирилл оскуоланы
быйыл эрэ бүтэрбит эдэр
киһи. Кэскилэ, ситиһиитэ
—инигэр. Атыттарбыт
Иван Лазаревтан, Иван
Гуляевтан уратылара
бары кыайтардылар. Ону
даҕаны Н. Гуляев утары-
лаһааччыта РСФСР спор-
дун маастара Дмитрий
Моргусов гирятын күүчү
тутан босхо кыайыыны
биэрдэ, атын түгэнигэр
ахсаан хайдах буолуоҕа
биллибэт.

Ити курдук, юбилейнай
40-с көрсүһүүнү хотто-
руунан түмүктээтибит.
Кыайыылаах алексеев-
скайдар аҕалбыт кубокта-
рын илдьэ бардылар.

Салгыы ааныык бэлэ-
мэ суох киирэн, дьон
салаатын туһарыи спорт,
физкультура сайдыыты-
гар тиктэри дьайыыны
оҥоророр саарбаҕа суох.
Үлэни хамнаһы дьик-
нээхтик ылсан утумнаах-
тык ыытыахха наада.

М. МИХАЙЛОВА.

Эрилик Эристиин
аатынан совхоз салал-
тата, Хоптоҕо сельсо-
ветын исполкома, от-
деление совета колхоз-
най-совхознай тутуу
ветераныгар Павлов
Михаил Гаврильевичка
кини таптыыр кэргэнэ
үлэ ветерана

ПАВЛОВА
Варвара Гаврильевна

уһун ыарахан ыарыыт-
тан өлбүтүнэн дириҥ
кутурҕаннарын тиэр-
дэллэр.

Таптыыр кэргэним
кэбит, эбэбит, колхоз-
най тутуу ветерана

ПАВЛОВА
Варвара Гаврильевна

уһун ыарахан ыарыыт-
тан өлбүтүн, дириҥник
курутуйан туран, ай-
махтарбытыгар, билэр
дьоннорбутугар иһитин-
нэрэбит.

Кэргэнэ, оҕолоро,
сиэннэрэ.

«Мындаҕайы» сов-
хоз салалтата, Болу-
гур сельсоветын ис-
полкома, отделение со-
вета, сибээс узелын
салалтата, райпотреб-
союз бырабыылыанньа-
та, профсоюз райкома
үлэ ветеранын

СОБАКИН
Савелий Николаевич

уһун ыарахан ыарыыт-
тан өлбүтүнэн бэйэлэ-
рин кутурҕаннарын
бэкуоннаһын кэргэттэри-
гэр тиэрдэллэр.

Таптыыр кэргэним,
аҕабыт, эһэбит, убай-
быт үлэ ветерана

СОБАКИН
Савелий Николаевич

уһун ыарахан ыарыыт-
тан өлбүтүн аймахта-
рыгар, табаарыстарыгар,
дириҥник курут-
уйан туран, иһитин-
нэрэбит.

Кэргэнэ, оҕолоро,
күтүөттэрэ, сиэн-
нэрэ, быраата, балта.

Редактор П. Н. ПОПОВ.

НАШ АДРЕС: 678700, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 26 «а». ТЕЛЕФОНЫ: редактор — 21-332, отделы — 21-265, общий — 21-305.

«САҤА ОЛОХ» («НОВАЯ ЖИЗНЬ») — орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета народных депутатов.
Газета издается на якутском языке, выходит по вторникам, четвергам и субботам.
Индекс газеты 54967. Объем — 1 усл. печ. лист. Тираж — 3853 экз.

ЗАКАЗ № 146.

Чурапчинская районная типография Госкомиздата ЯАССР, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 26 «а».